

Asia: VN/13298/2019

Lausuntopyyntö työryhmän välimietinnöstä yrityksen saneerauksesta annetun lain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) kiittää oikeusministeriötä lausunto-pyyntöä ja esittää kunnioittaen seuraavaa:

Yleistä

Työryhmän välimietintö on perusteellinen ja pohdittu. Direktiivin asettamat vaatimukset on analysoitu perusteellisesti. Joiltain osin direktiivin asettamat vaatimukset ovat Suomen kohtuullisesti toimivan yrityssaneerauslainsäädännön ja saneerauskäytännön kannalta mutkikkaita ja vaikeasti yhteen sovitettavissa. Mietinnössä niiden sovittaminen Suomen voimassa olevaan lainsäädäntöön on pääosin onnistuttu ratkaisemaan.

Asianajajat toimivat yrityssaneerauksissa monenlaisissa rooleissa – tilanteen mukaan joko velallisten tai velkojen oikeudellisina asiantuntijoina sekä selvittäjinä ja valvojina. Suomen Asianajajaliitto lausuu alla niistä seikoista, jotka edellä mainituissa rooleissa toimivien asiantuntijoiden työkokemuksen perusteella vaativat huomiota. Lausunto seuraa mietinnön rakennetta.

- 1) Direktiivin sisältö ja muutostarpeiden arviointi

I – II osastot

Asianajajaliitto pitää perusteltuna direktiivin tavoitetta mahdollisuudesta hakeutua saneeraukseen varhaisessa vaiheessa. Keskeisessä asemassa ovat myös direktiivin vähimmäissäännöt muun muassa rauhoitusajasta, tuomioistuimen roolista, äänestysmenettelystä sekä uudesta rahoituksesta.

Asianajajaliitto pitää myös perusteltuna oikeusministeriön tapaa arvioida direktiivin vähimmäisvaikutuksia voimassa olevan yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993, jäljempänä ”yrittäjäneerolaki”) pohjalta ja tätä taustaa vasten arvioida mahdollisen uuden sääntelyn tarvetta. Toisaalta Asianajajaliitto haluaa myös kiinnittää huomiota siihen, että kotimainen yrityssaneerolaki vastaa jo pääosiltaan direktiiviehdotuksen sisältöä.

I osasto. Yleiset säännökset.

Asianajajaliitto pitää kannatettavana ehdotusta Early Warning -toiminnasta, jonka avulla etenkin mikro- ja pk-yritykset saisivat tukea talouden suunnittelussa ja maksuvaikeuksien hallinnoimisessa. Suurin osa suomalaisista saneerauksista koskee nimenomaan pieniä, yrittäjävetoisia yrityksiä. Tutkimusten perusteella yrityssaneerolain mukaisesti vahvistettavista ohjelmista noin puolet keskeytyvät – lähes aina konkurssiin. Tätä taustaa vasten olisi hyvä, että apua olisi saatavilla ennen kuin taloudelliset ongelmat muodostuvat liian suuriksi (artiklan 5 kohta).

Asianajajaliiton käsityksen mukaan Työ- ja elinkeinoministeriön alaisissa ELY-keskuksessa on laadittu ehdotus valtakunnallisesta palvelumallista, jonka pääosassa ovat varhaisvaroitusvälineiden kehitys sekä toimeenpano. Asianajajaliitto pitää tätä kehitystä kannatettavana.

Käytännön haasteena on, miten Early Warning-toiminta tavoittaa taloudellisia ongelmia kohtaavat yritykset. Tyypillistä näille yrityksille on monesti se, että yrityksen taloudellisten asioiden hoito ja käytännön toiminta on samojen henkilöiden hoidettavana. Ongelmatilanteissa asiat yleensä ruuhkautuvat ja monesti ne toiminnot, joista voisi saada asianmukaista ja ajallisesti soveltuvaa tietoa yrityksen tilanteesta ovat jääneet muiden kiireiden ja tehtävien vuoksi hoitamatta.

Esimerkkinä voidaan mainita kirjanpito, joka voi olla myöhässä monesta syystä. Tätä taustaa vasten vaarana on se, että esim. kirjanpitäjällä ei ole ajantasaista tietoa yrityksen tilasta. Early Warning järjestelmien kehittämisen olennainen osa tulisi olla kirjanpidon ajantasaisuuden valvonta. Käytännön ratkaisu vaatii yhteistyötä järjestelmää kehittävien viranomaisten sekä kirjanpito- ja kirjanpito-ohjelmistojen tekijöiden kesken.

Viranomaisten perustehtävien ja mahdollisten Early Warning-toimintaan liittyvien tehtävien yhteensopivuus on pohdittava huolellisesti. Mikäli esimerkiksi veroviranomaisille asetetaan uusia tehtäviä, tulee tehtävä ottaa huomioon henkilöstöresursseissa ja asiantuntijoiden rekrytoinnissa. Verohallinnon osalta voi myös syntyä ristiriitatilanteita viranomaisen ensisijaisen tehtävän ja yrityssaneeraukseen kannustamisen välillä.

Tärkeintä on antaa yrittäjille tietoa yrityssaneerauksesta - millainen prosessi yrityssaneeraus on, millä tavoin ja missä vaiheessa siihen on mahdollista hakeutua ja millaiset kustannukset prosessista on odotettavissa. Tosiasia kuitenkin on, että yrityssaneeraus tulee edelleen olemaan asianosaisille melko raskas, kallis ja monimutkainen prosessi, vaikkakin direktiivi tuo erinäisiä parannuksia menettelyyn.

Lisäksi on otettava huomioon osakeyhtiölain (OYL, 624/2006) mukaiset velvollisuudet yhtiön hallitukselle, joihin kuuluvat muun muassa velvollisuus tehdä oman pääoman menettämistä koskeva rekisteri-ilmoitus, laatia tilinpäätös ja toimintakertomus julkisen osakeyhtiön taloudellisen tilan selvittämiseksi, jos julkisen osakeyhtiön oma pääoma on alle puolet pääomasta sekä kutsua yhtiökokous koolle päättämään mahdollisista toimenpiteistä yhtiön taloudellisen aseman tervehdyttämiseksi edellä mainitussa tilanteessa. Tätä taustaa vasten voidaan katsoa Suomessa olevan käytössä järjestelmiä sekä velvoitteita, jotka jo sinällään kertovat yhtiön alkamassa olevista vaikeuksista.

II osasto. Ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteet.

Varhaisvaroitusvälineet

Artiklan 4 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että velallisella on käytössään ennaltaehkäisevän uudelleenjärjestelyn puitteet silloin, kun maksukyvyttömyys näyttää todennäköiseltä. Artiklan 1 kohdan mukaan säännöksessä tarkoitettu maksukyvyttömyyden todennäköisyys saadaan 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla määrittää kansallisesti. Myös mak-sukyvyttömyyden käsite määräytyy saman kohdan b alakohdan mukaan kansallisesti. Yritys-saneerauslain 1 ja 6 §:t täyttävät direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaiset vaatimukset.

Asianajajaliitto pitää mielenkiintoisena esitystä ns. elinkelpoisuustestistä, jonka avulla voi-taisiin sulkea ulkopuolelle ne velalliset, joilla ei ole elinkelpoisuusnäkyviä ja että testi voitaisiin suorittaa ilman vahinkoa velallisen omaisuudelle. Johdanto-osan kappaleen 26 mukaan vaatimus siitä, että testi on suoritettava ilman vahinkoa velallisen omaisuudelle, voisi tarkoittaa muun muassa yksittäisten täytäntöönpanotoimien väliaikaisen keskeytyksen myön-tämistä tai testin suorittamista ilman aiheutonta viivästystä.

Saneeraushakemukset käsitellään yrityssaneerauslain 62 §:n mukaan asian edellyttämällä joutuisuudella, mutta usein käytännössä ongelmaksi muodostuu se, että saneeraushakemukset ovat puutteellisia esim. kassaliquiditeettiselvitysten osalta ja käräjäoikeus joutuu pyytämään hakijalta lisäselvitystä asiasta, mikä hidastaa saneeraukseen pääsyä. Asianajaja-liitto katsoo tätä taustaa vasten, että yhtenäiset elinkelpoisuustestit voisivat tuoda lisäarvoa saneerausedellytysten arviointiin. Todettakoon kuitenkin, että käytännössä käräjäoikeuksilla lienee jo nyt olleen melko matala kynnyks saneerausmenettelyn aloittamiselle ns. edellytysten selvitystarkoituksessa (ks. välimietintö s. 26–27, Pauliine Koskelo, Helsinki 1994, s. 107–108), vaikkakin selvitykset ovat olleet osin puutteelliset.

Täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen

6 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että velalliselle voidaan myöntää yksittäisten täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen uudelleenjärjestelyohjelmaa koskevien neuvottelujen tukemiseksi ennaltaehkäisevien uudelleenjärjestelyjen puitteissa. Täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen ei tule kuitenkaan automaattisesti kysymykseen kaikissa tapauksissa; jäsenvaltiot voivat myös säätää, että lainkäyttö- ja hallintoviranomainen voi kieltäytyä täytäntöönpanotoimien keskeyttämisestä, mikäli se ei olisi välttämätöntä tai sillä ei saavutettaisi haluttuja tavoitteita. Direktiivin mukaan täytäntöönpanotoimien keskeyttäminen tulisi olla ulotettavissa kaiken tyyppisiin saataviin. Tarkkaan määritellyissä olosuhteissa tiettytyypiset saatavat voitaisiin kuitenkin jättää täytäntöönpanotoimien keskeyttämisen ulkopuolelle.

Asianajajaliitto katsoo, että kyseiset säännökset ovat lainkäyttäjien kannalta haastavia ja ne saattavat pitkittää asian käsittelyä tuomioistuimessa. Säännösten käyttö vaatii huolellista harkintaa, koska velkojat asetetaan eriarvoiseen asemaan.

Voimassa olevan yrityssaneerauslain 22 §:ä yhdistettynä 18 §:ään täyttää pitkälti direktiivin vähimmäisvaatimukset. Ajatusta puhtaasta ns. selvitysrauhoitusajasta voidaan kuitenkin sinällään pitää kannatettavana, koska saneerausmenettelyssä ei voida ainoastaan keskittyä menojen leikkaamiseen, vaan tarkoituksena tulisi nimenomaan olla yrityksen kannattavien toimintojen löytäminen ja uudelleenjärjestely ja siihen kyseiset direktiivin tiettyä variaatiota sallivat väliaikaiset kiellot voisivat soveltua hyvin.

Johtajien velvollisuudet, kun maksukyvyttömyys on todennäköinen

Mietinnössä ei ole nähty tarvetta säätää yhtiön johdon velvollisuuksista vaan on todettu voimassa olevan lainsäädäntöemme riittävän. Ongelma on kuitenkin tunnistettu. Kriisitilassa olevan yhtiön johtoon kohdistuu keskenään ristiriitaisia vaatimuksia ja johdon pitää paineisessa päätöstilanteessa kyetä arvioimaan erilaisten ratkaisujen riskejä myös oman mahdollisen vahingonkorvausvastuun tai rikosoikeudellisen vastuun näkökulmasta.

Asianajajaliitto pitää tärkeänä, että lainsäädäntöä, kansainvälistä kehitystä ja mahdollisesti muuttuvaa oikeuskäytäntöä seurataan ja johdon vastuista säätämistä harkitaan Yrityssaneerauslain sekä yhtiölainsäädännön myöhemmissä päivityksissä.

IV osasto. Toimenpiteet uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen tehostamiseksi.

Työryhmä on lausunnossaan pitänyt tarpeellisena, että jatkossa selvitetäisiin mahdollisuutta luoda erillinen rekisteri, johon pesähoitajan ja yritysaneerausmenettelyssä sekä mahdollisesti myös yksityishenkilön velkajärjestelyssä määrättävän selvittäjän kelpoisuusedellytykset täyttävät ja tehtäviin nimitettävissä olevat henkilöt merkittäisiin. Lisäksi työryhmä on esittänyt, että rekisteriin merkitseminen olisi myös edellytys sille, että henkilö voitaisiin määrätä pesähoitajaksi tai selvittäjäksi.

Asianajajaliitto kannattaa työryhmän esittämiä ajatuksia. Työryhmän esittämällä tavalla rekisteri voisi myös Asianajajaliiton näkemyksen mukaan helpottaa uusien alalle tulevien henkilöiden pääsyä näihin tehtäviin ja toisaalta estää tilanteita, joissa näihin tehtäviin esitettäisiin henkilöitä ilman tarvittavaa kokemusta ja asiantuntemusta. Erityisesti saneerausten osalta velallisia avustavien tahojen osaamisessa on ollut huomattavaa vaihtelua mikä on hankaloittanut näihin liittyvien toimeksiantojen hoitamista.

Käytännössä esimerkiksi tuomioistuimet ovat konkurssihakemusten osalta jo aikaisemmin keränneet omia listojaan konkurssipesiä hoitavista asianajajista ja lakimiehistä erityisesti niitä tilanteita varten, joissa hakijavelkoja tai velallinen itse ei ole hakemuksessaan esittänyt pesähoitajaa. Tähän liittyvä virallinen rekisteri voisi myös yhdenmukaistaa eri käräjäoikeuksissa käytössä olevia käytäntöjä ja lisätä näiden valintojen läpinäkyvyyttä, jota myös direktiivissä on painotettu.

Yritysaneerailain muutosten jatkovalmistelussa Asianajajaliitto esittää harkittavaksi myös mahdollisuutta asettaa ammattitaitovaatimus saneeraushakemuksen vireille panijalle. Saneeraushakemusten käsittely todennäköisesti nopeutuisi ja saneerausten onnistumisen mahdollisuudet kasvaisivat, jos jo hakemusvaiheessa olisi tehty riittävä perustyo. Ammattitaitovaatimus hakemuksen vireille panijalle vähentäisi hakemusten täydentämistarvetta ja toisaalta varmasti myös hakemuksia, jotka tehdään vain velkojen perinnän hidastamiseksi tai muissa saneeraukselle vieraiden tavoitteiden vuoksi.

2) Ehdotukset ja niiden vaikutukset sekä muut toteuttamisvaihtoehdot

Asianajajaliitto pitää hyvänä ratkaisuna muodostaa kaksi erillistä menettelyväylää, joista toinen koskee direktiivin mukaista varhaista saneerausmenettelyä ja toinen perusmuotoista saneerausmenettelyä.

On perusteltua, että varhainen saneerausmenettely koskee ainoastaan yhtiöitä, joita vasta uhkaa maksukyvyttömyys. Uhkaavan maksukyvyttömyyden osoittamisen ei tule olla velallisyhtiölle korkean

kynnyksen takana, jotta yhtiöt voivat hakeutua menettelyyn ja saada suojaa riittävän ajoissa. Lähtökohtaisesti maksukyvyttömyys muutaman kuukauden perspektiivillä tulisi riittää, mikäli se on velallisyhtiön selvityksen perusteella objektiivisesti arvioiden todennäköistä.

Niin sanotun perusmuotoisen saneerausmenettelyn koskeminen vain maksukyvyttömiä yhtiöitä on perusteltua ottaen huomioon se, että varhaisesta maksukyvyttömyydestä on mahdollista siirtyä selvittäjän hakemuksesta perusmuotoiseen menettelyyn tuomioistuimen päätöksellä.

Saneerausvaraisten sopimusehtojen soveltaminen yrityssaneerauksissa on saneerauskäytännössä ollut jossain määrin tulkinnanvaraista. Saneerausvaraisten ehtojen kieltäminen on näin ollen lähtökohtaisesti perusteltua. Ei ole perusteita, miksi saneerausvaraisten ehtojen tulkinnan tulisi erota konkurssinvaraisista ehdoista.

Konsernitilit ovat suuremmissa yrityssaneerauksissa aiheuttaneet haasteita maksukiellon osalta erityisesti tilanteissa, joissa yrityssaneeraukseen on hakeuduttu ilman konsernitiliä ylläpitävän pankin etukäteistä puolta. Näin ollen selvittäjän suostumuksella myönnettävä poikkeus maksukiellolle on näissä tilanteissa aiheellinen. Konsernitilin purkamiselle varattua kolmea viikkoa on pidettävä riittävänä aikana järjestää pankkitilit uudelleen. On joka tapauksessa tärkeää, että uudet pankkitilit perustetaan eri konserniyhtiöille mahdollisimman ripeästi.

Asianajajaliitto tukee sitä, että velallisyhtiön hallitus päättää ensisijaisesti yrityssaneeraukseen hakeutumisesta, kuten konkurssissakin. Toisaalta yhtiökokouksellakin tulisi olla toissijaisesti mahdollisuus päättää yhtiön hakemisesta saneeraukseen tai konkurssiin.

3) Säädoskohtaiset perustelut ja lakiehdotukset

Kuten edellä lausumassa on todettu, Asianajajaliitto pitää hyvänä ratkaisuna muodostaa kaksi erillistä menettelyväylää - direktiivin mukaisen varhaisen saneerausmenettelyn ja jo voimassa olevan perusmuotoisen saneerausmenettelyn. Perusmuotoista saneerausmenettelyä tulee nopealla aikataululla entisestään kehittää ja uudistaa, sillä suomalainen yrityssaneerauslainsäädäntö on jäänyt selkeästi jälkeen kehityksestä pääkilpailijamaissa.

Kuten aikaisemmin jo tässä lausumassa on todettu, uhkaavan maksukyvyttömyyden osoittamisen ei tule olla velallisyhtiölle korkean kynnyksen takana, jotta yhtiöt voivat hakeutua menettelyyn ja saada suojaa riittävän ajoissa. Uhkaavan maksukyvyttömyyden ja maksukyvyttömyyden välinen rajanveto saa merkityksen, jota sillä ei saneerausmenettelyssä ole aiemmin ollut.

Koska uuden 4 b §:n mukaan varhainen saneerausmenettely on mahdollinen ainoastaan uhkaavassa maksukyvyttömyydessä oleville velallisille, pitäisi uhkaava maksukyvyttömyys määritellä mahdollisimman selkeästi. Tämä on mahdollista, sillä direktiivin mukaan maksukyvyttömyyden ja uhkaavan maksukyvyttömyyden käsitteet on nimenomaisesti jätetty määrittämään kansallisen oikeuden mukaan.

Mahdollisimman tarkka määrittely on tärkeää, koska muuten näiden varhaisten maksukyvyttömyysmenettelyjen aloittaminen voi lykkääntyä sen vuoksi, että tätä vastustava velkoja voi esittää esteperusteena, ettei kyseessä ole uhkaava maksukyvyttömyys, vaan tosiasiaa velallinen on jo maksukyvytön. Vaikka määritelmästä varmasti aikanaan syntyy oikeuskäytäntöä, on määritelmän muodostuminen pelkästään oikeuskäytännössä liian hidasta. Väitteellä maksukyvyttömyydestä uhkaavan maksukyvyttömyyden asemesta, velkoja voi saada menettelyn aloittamisen pitkittämään pahentaen velallisen asemaa.

Asianajajaliitto haluaa kiinnittää huomiota siihen, että voimassa olevan lainsäädännössä oleva uhkaavan maksukyvyttömyyden määritelmä on otettu lakiin vuonna 1992. Tämän jälkeen uhkaavan maksukyvyttömyyden määritelmä on kehittynyt muiden maiden lainsäädännöissä, joten lainsäätäjä tulisi arvioida, onko uhkaavan maksukyvyttömyyden määritelmää syytä muuttaa tai päivittää.

Työryhmän välimietinnön mukaan velallinen voisi ensisijaisesti hakea varhaiseen saneerausmenettelyyn ja toissijaisesti perusmuotoiseen saneerausmenettelyyn. Koska velalliset ovat yleensä taloudellisesti heikossa asemassa ja saneerauksiin hakeudutaan aivan liian myöhään, Asianajajaliitto ei pidä hyvänä kehityssuuntana sitä, että hakemuksia laajennet-taisiin vaihtoehtoisilla menettelyillä. Tämä aiheuttaa enemmän kustannuksia velalliselle, saneeraushakemukset laajenevat ja niiden laatimisessa menee enemmän aikaa. Tämä ei todennäköisesti ainakaan nopeuta saneeraushakemusten käsittelyä tuomioistuimessa.

Esitetty menettely kieltojen määräämisen osalta varhaisessa saneerausmenettelyssä vaikuttaa kaikin puolin hyvältä ja loogiselta. Mahdollinen ongelmakohta voi olla se, että jos yksi tai useampi velkoja aktiivisesti vastustavaa kieltojen määräämistä, niin he voivat venyttää menettelyn aloittamisprosessia ja tämä puolestaan voi vaarantaa saneerauksen. Käsitksemme mukaan tämä on myös nykyisessä saneerausmenettelyssä mahdollista, mutta oikeuskäytännössä tämä problematiikka on vieras, sillä yleensä tuomioistuimet määräävät matalalla kynnyksellä väliaikaiset kiellot yrityssaneerailain 22 §:n nojalla voimaan muita asianosaisia kuulematta. Asianajajaliitto katsoo, että tätä kohtaa ei tarvitse muuttaa, mutta haluaa nostaa esiin tämän potentiaalisen ongelman.

Selvittäjän kelpoisuusvaatimuksia koskeva teksti on kaikilta osin paikallaan, etenkin kun direktiivissä korostetaan näitä selvittäjän henkilöön kohdistuvia vaatimuksia. Pätevien ja kokeneiden selvittäjien määrääminen selvittäjäksi palvelee sekä velallisen että velkojen etua ja monilta osin voi helpottaa myös tuomioistuinten työtä.

Olisi hyvä, että pesänhoitajan ja selvittäjän kelpoisuusedellytykset täyttävistä henkilöistä pidettäisiin rekisteriä ja näihin tehtäviin nimitettäisiin vain rekisteriin merkityjä henkilöitä. Asianajajaliiton näkemyksen mukaan tämä helpottaisi uusien riittävän koulutuksen hankkineiden alalle tulevien henkilöiden pääsyä näihin tehtäviin ja toisaalta estäisi tilanteita, joissa näihin tehtäviin määrättäisiin henkilöitä ilman tarvittavaa osaamista, kokemusta ja asian-tuntemusta. Erityisesti saneerausten osalta velallisia avustavien tahojen osaamisessa on ollut huomattavaa vaihtelua, mikä on monen tahon osalta hankaloittanut näihin liittyvien toimeksiantojen hoitamista.

Konsernitilit ovat suuremmissa yrityssaneerauksissa aiheuttaneet haasteita maksukiellon osalta erityisesti tilanteissa, joissa yrityssaneeraukseen on hakeuduttu ilman konsernitiliä ylläpitävän pankin etukäteistä puolta. Huomioiden se, että yleensä konsernitilejä käytetään suurimmissa yhtiöissä, joissa intressit velallisen, työntekijöiden sekä velkojien osalta ovat huomattavat, on erittäin suotavaa, että konsernitilien osalta tehdään esitetty poikkeus maksukieltoon.

Monissa tilanteissa, jossa suuremman konsernin useammat yhtiöt hakeutuvat saneeraukseen, tämä konsernitilejä koskeva problematiikka on tunnistettu, mutta sitä ei käytännössä pystytä millään tavalla ratkaisemaan ennen saneerausmenettelyä ja tämä puolestaan entisestään lisää epävarmuustekijöitä. Asianajajaliitto katsoo, että tehtävä lainmuutos, jolla selvittäjän suostumuksella myönnetään poikkeus maksukiellolle, on näissä tilanteissa aiheellinen.

Konsernitilin purkamiselle varattua kolmea viikkoa on pidettävä riittävänä aikana järjestää pankkitilit uudelleen. Koska nykyinen pankkeja koskeva regulaatio on aiheuttanut vaikeuksia ja merkittäviä hidastuksia pankkitilien avaamisessa, aikamääre, joka olisi alle kolmen viikon, voisi johtaa siihen, että käytännön syistä pankkitilejä ei saada auki ja täten aikamääre olisi liian lyhyt. On joka tapauksessa tärkeää, että uudet pankkitilit perustetaan eri konserniyhtiöille mahdollisimman ripeästi ja käytännön kokemuksistamme tiedämme, että selvittäjä ryh-tyy erittäin kiireellisesti konsernitileihin liittyviin tarvittaviin toimenpiteisiin.

Mietinnön perusteella selvittäjän päätös voisi koskea vain konsernin tavanomaisen maksukäytännön mukaisia maksuja. Asianajajaliiton näkemyksen mukaan tämän sanamuoto jättää liikaa tulkinnanvaraa, joten ehdotamme, että tätä voisi täsmentää viittaamalla takaisin-saantilain 10 §:n toisessa virkkeessä olevaan määritelmään. Kyseisen lainkohdan mukaan maksu ei kuitenkaan peräydy, jos sitä voidaan pitää olosuhteet huomioon ottaen tavanomaisena.

Asianajajaliitto pitää erittäin tervetulleena sitä, että niin sanottu Ipso Facto -ehtojen kielto tulee konkurssilain lisäksi myös yrityssaneerauslakiin, sekä varhaiseen saneerausmenettelyyn (14 e §) että perusmuotoiseen menettelyyn (15 §).

Saneerausselvittäjinä törmäämme lähes jokaisessa saneerausmenettelyssä siihen, että velallisen vastapuoli pyrkii sopimuksiinsa otetun saneerauksenvaraisen ehdon perusteella irtisanomaan tai

purkamaan sopimuksen tai tähän viittaamalla pyrkii pääsemään parempaan asemaan kuin muut saneerausvelkojat.

EU:n maksukyvyttömyysdirektiivin resitaaleissa 40–41 on tunnustettu tämä ongelma ja sen vaikutukset. Tämän johdosta yrityssaneerailakiin tehtävä ehdotettu selkeä kirjaus siitä, että tällaiset saneerauksen varaiset päättämisehdot sopimuksissa ovat yrityssaneerailain vastaisia ja ettei niiden perusteella voi irtisanoa tai purkaa sopimuksia saneeraushakemuksen vireilletuloon perustuen selkeyttä oikeustilaa. Etenkin toisen momentin viimeiseen virkkeeseen sisältyvä säännös, jonka on tarkoitus kattaa erilaisia järjestelyjä ja toimenpiteitä samaan tapaan laajasti kuin takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 1 §:ssä tarkoitettu on onnistunut, sillä kyseinen takaisinsaannin pykälän soveltamisala on poikkeuksellisen laaja-alainen.

Mietinnön perusteella on myös tarkoitus tehdä muutoksia 54 §:n eli vahvistaminen ilman kaikkien ryhmäenemmistöjen suostumusta varhaisessa saneerausmenettelyssä. Pykälän uudessa 2 momentissa säädettäisiin esteistä saneerausohjelman vahvistamiselle ilman kaikkien ryhmäenemmistöjen suostumusta (ns. pakkovahvistaminen) varhaisessa saneerausmenettelyssä. Momentin 2 kohdan mukaan velallisen suostumus tarvitaan saneerausohjelman vahvistamiseen tämän pykälän nojalla. Mietinnön perusteella tehty lisäys johtuu direktiivin 11 artiklan 1 kohdasta, jonka mukaan saneerausohjelman pakkovahvistaminen edellyttää velallisen suostumusta. Suostumusta vaadittaisiin direktiivin 11 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan vähimmäisvaatimuksen mukaisesti vain mikro- ja pk-yrityksiltä. Suostumusvaatimus olisi uusi, ja siksi sen menettelyä hankaloittavia ja mahdollisesti hidastavia piirteitä pyrittäisiin rajoittamaan säätämällä se soveltamisalaltaan direktiivin mahdollistamalla tavalla rajattuna.

Asianajajaliiton käsityksen mukaan kyseinen varhaisen saneerausmenettelyn pakkovahvistamista koskeva pykälä tulee todennäköisesti erittäin harvoin sovellettavaksi ja silloin kun se tulee sovellettavaksi, on todennäköistä, että velallinen antaisi tähän suostumuksensa. Edellä esitetystä huolimatta, koska suostumusta vaadittaisiin direktiivin 11 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan vähimmäisvaatimuksen mukaisesti vain mikro- ja pk-yrityksiltä, Asianajajaliitto katsoo, että vaatimusta suostumuksesta ei tulisi laajentaa koskemaan kaikkia velallisia, vaan ainoastaan mikro- ja pk-yrityksiä. Tällöin menettelyä hankaloittavia ja mahdollisesti hidastavia piirteitä voitaisiin mahdollisimman tehokkaasti rajata. Asianajajaliiton käsityksen mukaan mikro- ja pk-yrityksigä koskeva määritelmä on jo olemassa EU lainsäädännössä.

Asianajajaliitto katsoo erittäin hyväksi uudistukseksi sen, että osakeyhtiölakiin ja osuuskuntalakiin tehtävät muutokset siitä, että vastaavasti kuin konkurssissa, velallisyhtiön hallitus päättää ensisijaisesti yrityssaneeraukseen hakeutumisesta. Etenkin julkisten osakeyhtiöiden osalta yhtenä saneeraushakemusten käsittelyn pitkittymisen keskeisimpänä syynä voidaan pitää sitä, että yhtiökokouksen on päätettävä saneeraushakemuksen jättämisestä. Osakeyhtiölain 5 luvun 19 §:n mukaan ”Pörssiyhtiön on toimitettava yhtiökokouskutsu viimeistään kolme viikkoa ennen yhtiökokousta.” Tämä tarkoittaa siis käytännössä sitä, että yhtiön hallitus tekee päätöksen jättää saneeraushakemuksen käräjäoikeuteen, saneeraushakemus jätetään, jonka jälkeen odotetaan vähintään kolme viikkoa, että yhtiökokous tekee päätöksen saneeraushakemuksen käsittelyn

jatkamisesta. Asianajajaliiton kokemusten perusteella kärjäoikeudet eivät aloita saneerausmenettelyä – vaikka lain sanamuoto tämän mahdollistaisi – ennen kuin yhtiökokouksen päätös on toimitettu kärjäoikeudelle.

Nykyinen lainsäädäntö tältä osin on epälooginen myös sen vuoksi, että jos kerran osakeyhtiölain 20 luvun 25 §:n mukaan yhtiön omaisuus voidaan luovuttaa konkurssiin hallituksen päätöksen perusteella, niin miksei hallitus voisi tehdä vähemmän kauaskantoisempaa ja vaikutuksiltaan vähemmän dramaattista päätöstä saneeraukseen hakeutumisesta, etenkin kun yrityssaneeraus ei lähtökohtaisesti vaikuta millään tavalla yhtiön omistusrakenteeseen tai omistukseen. Todennäköisyys sille, että osakkeenomistajat päättäisivät vastoin hallituksen näkemystä, ettei velallisen tulisi hakeutua saneerausmenettelyyn, on erittäin pieni, koska käytännössä saneerauksen vaihtoehto on konkurssi ja konkurssissa osakkeet ovat arvottomia.

Nykyinen lainsäädäntö on epätyytyttävä myös sen johdosta, että perusmuotoinen saneerausmenettely voidaan aloittaa myös velkojan tai todennäköisen velkojan saneeraushakemuksesta. Tällöin voimassa olevan lainsäädännön mukaan hakemus on annettava velalliselle tiedoksi sekä varattava tälle tilaisuus antaa määräpäivään mennessä kirjallinen lausuma velallista kuultaessa. Tämän lausuman antaa hallitus yleistoimivaltansa puitteissa, ei yhtiökokous. Yrityssaneerailain systematiikan kannalta ei ole optimaalista nykyinen tilanne, jonka mukaan velallisen puolesta saneeraukseen hakeutumiseen päättävä osakeyhtiön elin vaihtelee sen mukaan, kuka saneeraushakemuksen kärjäoikeuteen toimittaa.

Lopuksi

Työryhmän välimietintö on varsin toteuttamiskelpoinen kokonaisuus. Asianajajaliitto pitää kuitenkin tärkeänä, että Yrityssaneerailain päivittämistä jatketaan vielä kokonaisuudistuksella, jossa laki saatetaan ajan tasalle myös muilta osin kuin direktiivin määräämällä tavalla.

Erityisesti tulisi pohtia velkakonversion (debt-to-equity) toteuttamismahdollisuutta ja sen vaatimia lainmuutostarpeita myös Yrityssaneerailakia laajemmin.

Lain muutoksen tultua voimaan, on syytä seurata yritysten aktiivisuutta taloudellisten vaikeuksiensa ratkaisemisessa sekä mahdollisia varhaisen saneerausmenettelyn keinojen väärinkäytöksiä.

Saneerauksen tavoitteet painottuvat velallisyrittäjien pelastamiseen, mutta huomiota on kiinnitettävä myös velkojien asemaan ja oikeuksien toteutumiseen.

Toivonen Milla
Suomen Asianajaliitto